

Helsinki 12.6.2014

Valtiovarainministeriölle

Lausuntopyyntö metropolihallintoa valmistelevan työryhmän väliraportista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Helsingin seudun kauppakamarilta ja Keskuskauppakamarilta lausuntoa metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportista.

Elinkeinoelämän kannalta merkitykselliset asiat kuntauudistuksessa

Metropolialueen elinkeinoelämän kannalta merkityksellisin asia kuntauudistuksessa ja siihen liittyvässä metropolihallintomallissa on yhteiskunnallisen päätöksenteon nopeuttaminen ja kokoaminen maankäytön, asuntotuotannon ja liikenneinfrastruktuurin osa-alueilla. Näiden lisäksi riittävän ja koulutetun työvoiman turvaaminen edellyttää seudullisia toimia työperäisen maahanmuuton edistämiseksi. Kansainvälisen tunnettisuuden lisääminen ja ulkomaisten investointien edistäminen edellyttävät myös seudullisten voimien kokoamista.

Koska kunnat vastaavat noin 2/3 julkisen sektorin kestävyysvajeesta, on kuntien palvelutuotannon tehokkuutta johdonmukaisesti nostettava tulevina vuosina. Tämä edellyttää kuntajohtamisen kehittämistä, kuntalaisen valinnan vapauden ja vastuun lisäämistä sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien kehittämistä. Palvelutuotannon tehostamisen esteenä olevat jäykkyudet, kuten kuntahenkilöstön viiden vuoden irtisanomissuoja on purettava.

Kauppakamarin kannanotot väliraportin ehdotuksiin

Työryhmä tekee väliraportissaan kaksi ehdotusta metropolihallinnon malliksi ja alueeksi: "Vähimmäistehtävät-malli" ja "Laaja malli". Nämä mallit eroavat merkittävästi toisistaan. Laajassa mallissa metropolihallinto olisi omalla verorahoituksella rahoitettu operatiivinen toimija ja vähimmäistehtävät-mallissa enemmän strategista suunnittelua tekevä kuntayhtymä. Vähimmäistehtävät-mallin oikeudellinen muoto olisi ns. pakkokuntayhtymä ja laajassa mallissa taas itsehallinnollinen, kuntaa muistuttava organisaatio.

Kuntaliitokset ovat edelleen ensisijainen keino tehostaa kuntien toimintaa

Kauppakamari katsoo, että metropolialueella käynnissä olevat kuntajakoselvitykset; Keski-Uudenmaan selvitys, Espoon, Kirkkonummen, Vihdin ja Kauniaisten selvitys sekä Itä-Uudenmaan selvitys sekä VM:n asettama erityinen kuntajakoselvitys (yhdeksää kuntaa koskeva) on vietävä asianmukaisesti loppuun ja niiden toteutumista on edistettävä myös valtiovallan toimenpitein. Kuntarakenteen kehittäminen on paras tapa parantaa metropolialueen kykyä reagoida toimintaympäristön muutoksiin. Valtioneuvosto päätti 11.4.2014, ettei se ota oikeutta määrätä pakkoliitoksista kaupunkiseuduilla. Tämä mahdollisuus kuntaliitosten edistämiseen olisi tullut säilyttää keinovalikoimassa. Helsingin seudun kauppakamarin viime vuosina alueellaan tekemien yrityskyselyjen tulos on, että yli 80 % kauppakamarin jäsenyrityksistä kannattaa alueen kuntaliitoksia.

Mahdollisen metropolihallinnon tehtävät

Mikäli metropolihallinnon perustamiseen päädytään, tulee sen keskittyä alueen kilpailukyvyyn kannalta tärkeisiin asioihin. Niitä ovat elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaan, maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen (MAL-asiat ja metropolikaava), työvoimaan, maahanmuuttoon ja ammatilliseen koulutukseen liittyvät kysymykset.

Hallinnon on oltava nopea ja kustannustehokas

Erityistä huomiota on kiinnitettävä metropolihallinnon tehokkuuteen. Päätöksenteon valtasuhteiden tulisi olla mahdollisimman selkeitä niin, ettei metropolihallinnon muodostuminen johtaisi uusiin lausunto- ja valitusmenettelyihin, mikä entisestään pitkittäisi päätöksentekoa erityisesti kaavoituksessa. Palvelutehtävien osalta ei myöskään tulisi luoda uutta päätöksenteon tasoa, vaan nykyisten kuntayhtymien (UML, HSL, HSY) ja vapaaehtoisen yhteistyön orgaanien vahvistettuna eräillä ELY-keskusten toiminnoilla tulisi luoda toiminnan perusta. Erityisesti maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyvissä asioissa tavoitteena tulee olla nykyisen päätöksenteon nopeuttaminen ja toimeenpanon tehostaminen.

Metropolihallinnon kustannuksiksi arvioidaan vähimmäistehtävät mallissa n. 250 euroa/asukas ja laajassa mallissa 3-3,5 %:n tuloverotyypistä kustannusta. Kummassakin mallissa on uhkana, että verovelvollisten kokonaisveroaste nousisi. Kauppakamari katsoo, että mahdollinen metropolihallinto on järjestettävä siten, ettei alueen kokonaisveroaste nouse eikä viranomaisten ja niiden henkilöstön määrä kasva.

Kilpailuneutraalisuudesta on huolehdittava

Metropolihallinnolle ehdotetaan kummassakin mallissa laajoja valtuuksia esimerkiksi seudun asuntotuotannon voimistamiseen. Metropolihallinto voisi laajassa mallissa rakennuttaa, omistaa, hallinnoida ja tehdä asukasvalinnat valtion tukemiin asuntoihin. Laajassa mallissa maapolitiikan toteutuksessa metropolihallinto voisi saada luvan pakkolunastaa maata metropolikaavan perusteella. Maata voitaisiin hankkia myös kunnilta. Väli raportissa esitetään että metropolihallinto voisi jopa rakennuttaa omistusasuntoja erityistilanteissa (heikko suhdannetilanne, segregaaation estäminen jne.)

Kohtuuhintaisen asuntotuotannon voimistaminen on seudun kilpailukyvyn kannalta erittäin tärkeä asia. Metropolihallinnosta ei kuitenkaan saa tulla yksityisen elinkeinotoiminnan kanssa kilpailevaa tahoa – ei asuntotuotannossa eikä muullakaan yritystoiminnan alueella, jossa on toimivat markkinat. Hallinnon toimintaa on kehitettävä siten, että sillä on tilaaja-rooli.

Tästä on huolehdittava myös Uudenmaan sote-alueen toimintamallia kehitettäessä.

Metropolihallinnon alue

Elinkeinoelämän näkökulmasta on tärkeää, että koko talousalue saadaan uusien maankäyttöä, liikennettä ja asuntotuotantoa koskevia ratkaisujen piiriin. 10 ydinalueen kunnan lisäksi mukaan on otettava Vihti, Lohja, Riihimäki, Porvoo, Hyvinkää ja Mäntsälä.

Maan hallituksen käynnistämä kuntauudistus perustui alun perin työssäkäynti- ja asioimisalueisiin tulevan kuntarakenteen pohjana. Tätä lähtökohtaa ei saa unohtaa myöskään kehiteltäessä metropolihallintoa. Metropolialuetta on kehitettävä kokonaisuutena eikä muodostamalla olemassa olevasta kuntarakenteesta keinotekoisia aluerajoja.

Metropolikaava

Metropolikaava on tärkeä työväline maankäytön tehokkuuden lisäämiseksi sekä yritysten toimitilaratkaisujen ja uuden asuntotuotannon nopeuttamiseksi. Jottei metropolikaavoitus entisestään hidastaisi maankäytön suunnittelua, tulisi metropolikaavasta voida päättää seututasolla ilman ministeriön vahvistusprosessia. Jotta metropolikaavoituksen käyttöön ottaminen nopeuttaisi maankäytön suunnittelua myös käytännössä, on samalla kokonaan luovuttava kuntien yleiskaavoituksesta metropolialueella. Metropolikaavan tulisi sisältää maankäytön suunnitelman lisäksi alueen liikennejärjestelmäsuunnitelman sekä nykyisen MAL-aiesopimuksen mukaiset maankäytön, asumisen ja liikenteen toimenpiteet ja vastuut

Kauppakamarin mukaan metropolikaavan pitää olla riittävän vahva työväline suhteessa kuntiin, muussa tapauksessa metropolihallinnolla ei ole perustaa.

Yhteenveto

Kauppakamari painottaa seuraavia asioita:

- Käynnissä olevat kuntajakoselvitykset on vietävä asianmukaisesti loppuun ja niiden toteutumista on edistettävä myös valtiovallan toimenpitein. Kuntarakenteen kehittäminen on paras tapa parantaa metropolialueen kykyä reagoida toimintaympäristön muutoksiin.
- Mikäli metropolihallinnon perustamiseen päädytään, tulee sen keskittyä alueen kilpailukyvyn kannalta tärkeisiin asioihin. Niitä ovat elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaan, maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen (MAL-asiat ja metropolikaava), työvoimaan, maahanmuuttoon ja ammatilliseen koulutukseen liittyvät kysymykset.
- Mahdollinen metropolihallinto ei saa lisätä alueella kokonaisveroastetta eikä viranomaisten määrää.

- Elinkeinoelämän näkökulmasta on tärkeää, että koko talousalue saadaan uusien maankäyttöä, liikennettä ja asuntotuotantoa koskevia ratkaisujen piiriin. 10 ydinalueen kunnan lisäksi mukaan on otettava Vihti, Lohja, Riihimäki, Porvoo, Hyvinkää ja Mäntsälä.
- Metropolikaava on tärkein työväline maankäytön tehokkuuden lisäämiseksi sekä yritysten toimitilaratkaisujen ja uuden asuntotuotannon nopeuttamiseksi. Sen on oltava riittävän vahva ohjauskeino MAL-asioissa suhteessa alueen kuntiin.
- Mahdollisesta metropolihallinnosta ei saa tulla yksityisen elinkeinotoiminnan kanssa kilpailevaa tahoa. Hallinnon toimintaa on kehitettävä siten että sillä on tilaaja-rooli.

HELSINGIN SEUDUN KAUPPAKAMARI

Heikki Perälä
toimitusjohtaja

KESKUSKAUPPAKAMARI

Risto E.J. Penttilä
toimitusjohtaja